

ANNI RANNIKKO

Maalaisuus on tunne. Taiteilija Iiu Susirajan haastattelu

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.138103>

Kuvataiteen maisteri Iiu Susiraja, 48, tunnetaan valokuvistaan, joiden surrealistinen tunnelma syntyy tilan, esineiden ja kuvissa olevan hahmon ristiriitaisuudesta. Susirajan valokuvia luonneditaan humoristisiksi, intiimeiksi, jopa poliittisiksi. Taitelija itse katsoo töidensä olevan lähinnä toteavia.

Iiu Susiraja on syntynyt ja asuu kaupungissa, mutta kokee itsensä maalaiseksi. Susirajalle maalaisuus on tunne, mutta se kiinnittyy myös hänen perhehistoriaansa. Hänen molemmat vanhempansa ovat kotoisin Pohjois-Karjalasta, hänen isänsä ”ihan mailta”, kuten hän korostaa. ”Vietin isän kotipaikalla Riikolan kylässä Tohmajärvellä osan kesälomista lapsena. Siellä oli lehmiä ja naapurissa iso kanala. Maitokärryllä vietiin maitoa maitoautoon. Kun olin nuorempana kaljabaarissa, yksi mies tuli sanomaan minulle, että olen ihan väärässä paikassa. Hänen mielestään olisin kuulunut maalle jollekin koivukujalle. Olin samaa mieltä. En ole koskaan kokenut itseäni kovin kaupunkilaiseksi tai turkulaiseksi”, hän kertoo.

Koti taiteilijan työhuoneena

Iiu Susirajan valokuvissa paikalla on keskeinen rooli. Susirajan taiteessa paikan merkitys rakentuu kodin kautta. Hän kuvaa valokuvat ja videotekokset pääosin kotona. Myös teoksissa keskeisessä osassa oleva rekviisiitti, esimerkiksi siivous- ja ruoanlaittovälineet, liittyy usein jollain

tavalla kotiin. Hän kertoo työskentelevänsä etupäässä omassa kodissaan, mutta on kuvannut myös vanhempiansa ja veljensä kodissa.

Myös ideat syntyvät kotona. ”Makaan sängyssä, kuuntelen musiikkia ja pyöritän sellaista esinelistaa päässäni tai kirjoitan kännykkään ranskalaisilla viivoilla listaa. Yhtäkkiä sieltä löytyy jokin esinepari. Jos esine ei löydy suoraan kotoa, tilaan sen netistä tai ostan kierrätyskeskuksesta tai kirpputorilta. Joskus isäni hakee sen jostain roskalavalta. Joitain esineitä on vaikea saada kirpputorilta, jolloin ne pitää ostaa uutena. En heitä niitä pois, vaan lahjoitan kirpputoreille. En tee kuvien rekvisiitalla bisnestä enkä yleensä säilytä”, hän kertoo.

Joskus hän saa esineet lainaan joltain tuttavalta. Esimerkiksi vuonna 2018 kuvatuissa teoksissa näkyvän moottorisahan ja ruohonleikkurin hän lainasi isältään, joka joutui kantamaan ne hissittömässä talossa työhuoneeseen kuvauksia varten. Garden party is over -teos, jossa ruohonleikkuri on keskeisessä roolissa, on myyty loppuun. Susiraja muistelee, että yksi kuvista päättyi Miamiin: ”Sinnekin pääsi isän ruohonleikkuri.”

liu Susiraja: Garden party is over, 2018.

liia Susiraja: Table service, 2018.

Susiraja kertoo, että koti on aina ollut hänelle tärkeä, vaikka hän onkin muuttanut paljon. ”Olen aina etsinyt kivaa kotia, mutta ei sitä ole löytynyt. Nyt olen asunut harvinaisen kauan yhdessä ja samassa asunnossa”, hän sanoo.

Maaseutu mukana asenteena

Susirajan kuvissa on esillä erilaisia esineitä, joista osaan voi liittää maalaisromanttisia viittauksia. Table service -teoksessa taitelijan kädessä on talikko, ja Lovely wife esiintyy kuvassa moottorisahan kanssa. Idea talikosta juontaa juurensa Susirajan nuoruuden hevosharrastusvuosiin. Hän kertoo olevansa muutenkin hyvin eläinrakas ja lopettaneensa siksi lihan syömisen jo 17-vuotiaana.

Susiraja ei teostensa maalaisromanttisuutta varsinaisesti tunnista, mutta löytää itsekkin kuvistaan viitteitä maaseutuun. ”Maaseutu näkyy taiteesani ennen kaikkea esineissä niin kuin moottorisahassa, mutta luulen, että se näkyy myös olemuksessani niissä kuvissa. Kun isänäitini kävi lypsämässä lehmiä, hänellä oli mekko päällä, huivi päässä ja kumisaappaat jalassa”, hän kertoo.

Iiu Susiraja: Lovely wife, 2018.

Susiraja katsoo maaseutua myös elämänasenteena. ”Kuvien hahmossa näkyy sellainen ’ottaa asiat asioina eikä panikoi’ -asenne, jota kokemukseni mukaan juuri maaseudulta löytää. Myös omat vanhempani ovat sellaisia. Kuvien hahmo on toteava. Hän seisoo omilla jaloillaan. Sellaista järkähtämättömyyttä minä näen siinä”, hän pohtii.

Syrjäisyys on etu

Iiu Susiraja kertoo, ettei ole ikinä ollut mikään matkustelija. Siinäkin hän kertoo samaistuvansa maaseudun asukkaisiin. ”Eihän sieltäkään lähdetä jollekin ostosreissulle New Yorkiin pikalähdöllä, varsinkin jos on eläimiä. Olen varmaan aika stereotyyppinen, kun näen mailla asuvat sellaisina koti-ihmisinä. Siihen kuitenkin samaistun”, hän tuumii.

Kotona viihtyminen ja matkustamisen välttäminen näyttää olevan keskeinen osa Iiu Susirajan julkista taiteilijapersoonaa. Susiraja näkee, että taiteilijan työssä syrjäisyys on ehdottomasti etu.

”En luonut itsestäni mitään kaurismäkihahmoa, vaan olen sellainen. Minä vain olen sellainen, etten mene avajaisiin. Teokset matkustavat, minä en. Koen, että siitä on tullut vähän tapa, että oletetaan, että taitei-

lijat liikkuvat. Tiedostan, että olen todella onnellisessa asemassa, että olen saanut luotua itselleni tällaisen edun, ettei minun tarvitse. Ei ole hyvä olla liikaa esillä pörstänsä kanssa”, hän sanoo. Kotona viihtyminen ei varsinaisesti hankaloita taitelijan työtä edes näyttelyjen osalta. Näyttelyjen kokoamisessa etäyhteydet toimivat apuna, mikä konkretisoi paikkojen keskinäistä yhteyttä ja välimatkojen kutistumista digitaalisessa ajassa.

Susiraja kertoo viettäneensä puoli vuotta New Yorkissa residenssissä. ”Siellä oli paljon rikollisuutta ja kauhean likaista ja uutisissa kerrottiin ampumisista. Kyllä se oli hurja maailma. Suomen syrjäisyys on valttia myös New Yorkin taidemaailmassa. Se kiehtoo ihmisiä. Siellä residenssissä ollessani en lähtenyt kaikkiin iltarientoihin ja olin paljon myös omissa oloissani. Vedin omat rajani. Joitain se ärsytti, mutta sitä myös kunnioitettiin”, hän muistelee.

Susirajan näyttely MoMA PS1:ssä (Museum of Modern Art) New Yorkissa päättyi syyskuun alussa. Iiu Susirajan seuraava näyttely on Wäinö Aaltonen museossa hänen kotikaupungissaan Turussa. Näyttely aukeaa helmikuun alussa, ja siellä on valokuvien lisäksi esillä videoteoksia, installaatioita, piirroksia ja veistoksia.